บทบาทของห้องสมุดต่อการส่งเสริมการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย*

สมาน ลอยฟ้า[1]

นับเป็นเกียรติที่ได้มาบรรยายพิเศษในวันนี้ ซึ่งจัดโดยคณะทำงานฝ่ายบริการสารนิเทศข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (PULINET) ที่ได้มาประชุมคณะทำงานครั้งที่ 2/2549 ที่สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในวันที่ 9-10 พฤศจิกายน 2549 นี้ สำหรับหัวข้อที่จะบรรยาย คือ "*บทบาทของห้องสมุดต่อการส่งเสริมการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย*" ซึ่งเป็นเรื่องที่กำลังพูดถึงกันมากสำหรับมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน ก่อนที่จะพูดถึงมหาวิทยาลัยแห่งการวิจัย และบทบาทของห้องสมุดนั้น คงต้องพูดถึงคำว่า "มหาวิทยาลัยวิจัย" ก่อน ในภาษาอังกฤษพบว่ามีการใช้คำหลายคำ เช่น Research University, Premier Research University หรือ Research-Based University สรุปได้ว่าจะมีคำว่า Research อยู่ด้วย

มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เป็นสถาบันที่มีภารกิจ 4 ด้าน คือ การผลิตบัณฑิต การบริการวิชาการ การวิจัย และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน อย่างเช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่นเองจะเห็นได้ว่า มหาวิทยาลัยเน้นภารกิจหลักในด้านการผลิตบัณฑิต หรือจัดการเรียนการสอน ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้ คือ บัณฑิตที่จบการศึกษา และภารกิจด้านการผลิตองค์ความรู้ใหม่ หรือการวิจัย และเมื่อมหาวิทยาลัยจะเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย ภารกิจหลักในการผลิตบัณฑิตก็ยังคงอยู่ แต่เพิ่มหรือให้ความสำคัญในภารกิจด้านการผลิตองค์ความรู้ใหม่หรือการวิจัยมากขึ้น

สำหรับด้านการวิจัยปัจจุบันได้ทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากในปีที่ผ่านมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาอุดมศึกษา (สกอ.) ได้กำหนดภารกิจด้านการวิจัยเป็นดัชนีชี้วัดของการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาด้านหนึ่ง มหาวิทยาลัยขอนแก่นเองเดินไปที่ไหนก็จะพบข้อความประชาสัมพันธ์ว่า ดีเลิศด้านการเรียนการสอน ดีเยี่ยมด้านการวิจัย สิ่งเหล่านี้เป็นดัชนีที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มภารกิจของมหาวิทยาลัย เพราะจะเห็นได้ว่ามีการจัดอันดับสถาบันโดยประเมินจากดัชนีทางด้านการเรียนการสอน การวิจัย

แนวโน้มของมหาวิทยาลัยในโลกเมื่อเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยแล้วจะขยับก้าวสู่ความเป็น World Class University แต่สำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยนั้น สกอ.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

---

* การบรรยายพิเศษเนื่องในโอกาสการประชุมคณะทำงานฝ่ายบริการสารนิเทศข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (PULINET) เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2549 ถอดเทปการบรรยายโดย สิริพร ทิวะสิงห์

[1] ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้ (สำนักวิทยบริการ) samarn@kku.ac.th

ได้จัดกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม มหาวิทยาลัยขอนแก่นอยู่กลุ่มที่ 1 คือ มหาวิทยาลัยแห่งการวิจัย สำหรับการเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลกนั้น ยังไม่พบว่ามีมหาวิทยาลัยใดในประเทศไทยวางเป้าหมายไปสู่การเป็น World Class University สำหรับมหาวิทยาลัยขอนแก่นได้มุ่งความเป็นเลิศในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งภารกิจด้านการวิจัยจะเป็นดัชนีหนึ่งในการจัดอันดับ (Ranking) การนำมหาวิทยาลัยก้าวขึ้นสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก โดยอาจจะระบุเป้าหมายว่าจะเป็น 1 ใน 25 หรือ 1 ใน 50 ของมหาวิทยาลัยระดับโลก เช่น มหาวิทยาลัยปักกิ่งนั้นระบุไว้ชัดเจนว่า จะมุ่งเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก เมื่อทราบทิศทางแล้วมหาวิทยาลัยก็จะมีการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อมุ่งให้บรรลุตามทิศทางที่ได้กำหนดไว้

มีคำถามว่าทำไมมหาวิทยาลัยจึงต้องเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการวิจัย ทั้งนี้ ก็เพราะว่ามหาวิทยาลัยต้องการความมีชื่อเสียง (Reputation) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ การที่จะทำให้มหาวิทยาลัยมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักนั้นทำได้หลายวิธี เช่น ในสหรัฐอเมริกา มีนักกีฬาอาชีพมาก มหาวิทยาลัยบางแห่งจะสร้างความมีชื่อเสียงจากกีฬา โดยสร้างสนามกีฬาที่ดีไว้ในมหาวิทยาลัยให้เป็นจุดเด่น ความมีชื่อเสียงในด้านวิชาการโดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี จัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ เมื่อมหาวิทยาลัยมีชื่อเสียง ก็จะดึงดูดให้มีอาจารย์ที่มีชื่อเสียง (High Quality Faculty) มาทำงานกับมหาวิทยาลัย อาจารย์เหล่านี้ต้องมีความเชี่ยวชาญ ชำนาญ ยิ่งอาจารย์ได้รับรางวัลจากสถาบันต่างๆ ยิ่งจะเป็นตัวดึงดูดให้ผู้ที่สนใจมาเข้าเรียนที่สถาบันแห่งนั้น เมื่อระบบการเรียนการสอนดีจะส่งผลให้เกิดผู้เรียนที่เก่ง ระดับหัวกะทิ (High Quality Student) เลือกเข้ามาเรียน นอกจากนั้นการที่มหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับจะนำมาซึ่งทุนสนับสนุนจากภายนอก (Fund) เมื่อสถาบันได้รับงบประมาณสนับสนุน ก็จะสามารถผลิตองค์ความรู้หรืองานวิจัยใหม่ๆ ได้ สร้างชื่อเสียงให้กับสถาบันเป็นวัฏจักรต่อไป เมื่อมหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงการก้าวสู่มหาวิทยาลัยระดับโลกก็ไม่ใช่เรื่องยาก

ผมขอนำเสนอข้อมูลสภาพการวิจัยในประเทศไทย ที่ศึกษาโดยคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2548 ผลการศึกษาที่สำคัญพบว่า

- สถาบันอุดมศึกษามีบุคลากรด้านการวิจัยมากที่สุดถึงร้อยละ 65 (36,501 คน) ส่วนที่เหลือเป็นนักวิจัยที่สังกัดองค์กร หน่วยงานเอกชน หรือ กระทรวงต่างๆ
- ผลงานวิจัยที่มีการผลิตนั้นมีจำนวนน้อย ยังไม่เพียงพอหรือสอดคล้องกับความต้องการของสังคม กล่าวได้ว่าเป็นการลงทุนที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ไม่มาก ไม่มีผลกระทบ (Effect) ต่อสังคมเท่าที่ควร
- อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา มีผลงานวิจัยน้อย โดยเฉลี่ยอาจารย์ทำวิจัยคนละ 0.01 เล่ม/ปี นับเป็นสถิติที่ค่อนข้างต่ำ

จากข้อมูลดังกล่าว สะท้อนให้เห็นสภาพการวิจัยของประเทศไทย รัฐบาลได้มุ่งเน้นให้มหาวิทยาลัยทำการวิจัยมากขึ้น

ดังนั้นแม้ว่ามหาวิทยาลัยจะไม่ประกาศตัวว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย แต่คงปฏิเสธภารกิจด้านการวิจัยไม่ได้ ทุกมหาวิทยาลัยจะมุ่งเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยอย่างแน่นอน ซึ่งอาจแตกต่างกันในด้านของระยะเวลา บางมหาวิทยาลัยอาจเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยภายในช่วงเวลา 2 ปี แต่บางมหาวิทยาลัยอาจจะใช้เวลา 5 ปี

การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยประกอบด้วยอะไร แม้ว่าจะมีการให้ความหมายของมหาวิทยาลัยวิจัยไว้ แต่อาจมีความแตกต่างกันในคำนิยาม จะขอข้ามในส่วนของความหมายไป แต่ไม่ว่าความหมายจะมีความแตกต่างกันอย่างไร จะพบว่า มหาวิทยาลัยวิจัยจะประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 ด้านด้วยกัน คือ องค์ประกอบด้านงบประมาณ ผลการวิจัย บุคลากร และบัณฑิตศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. องค์ประกอบด้านงบประมาณ พิจารณาจากการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีว่า จัดสรรในด้านวิจัยอย่างไร และมหาวิทยาลัยได้งบประมาณสนับสนุนการทำวิจัยจากหน่วยงานภายนอกมากน้อยเท่าใด ในต่างประเทศจะให้ความสำคัญกับงบประมาณสนับสนุนจากภายนอกค่อนข้างมาก ในประเทศไทยเองก็เริ่มให้ความสำคัญมากขึ้น

2. องค์ประกอบด้านผลงานวิจัยของสถาบันในรอบปี พิจารณาจากจำนวนการตีพิมพ์บทความวิชาการในวารสารวิชาการ ซึ่งจะให้ความสำคัญถึงระดับของวารสารว่าเป็นวารสารระดับนานาชาติ หรือระดับชาติ ผ่านการกลั่นกรอง (Peer review) ด้วยหรือไม่ นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงงานวิจัยที่มีผลกระทบต่อสังคม ที่สามารถนำไปจดสิทธิบัตร เช่น สาขาเกษตรศาสตร์ สามารถเพาะพืชพันธุ์ใหม่ได้ สาขาวิศวกรรมศาสตร์ผลิตเครื่องมือใหม่ๆ ขึ้นมา ซึ่งสามารถสร้างชื่อเสียงและนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์แก่สถาบันได้ในที่สุด

3. องค์ประกอบด้านบุคลากร โดยพิจารณาจากสัดส่วนของอาจารย์ที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาเอกต่อจำนวนอาจารย์ทั้งหมด ตรงนี้จะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยให้ความสำคัญอย่างยิ่งโดยการสนับสนุนทุนการศึกษาให้อาจารย์ไปศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงระดับของตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ และการยอมรับในความเป็นผู้เชี่ยวชาญของอาจารย์ เช่น จำนวนศาสตราจารย์ การได้รับรางวัลในสาขาต่างๆ การได้รับเชิญเป็นสมาชิกหรือกรรมการวิชาชีพในระดับนานาชาติ หรือระดับชาติ เป็นต้น อาทิ แพทยสภา หรือวิศวกรรมสถาน

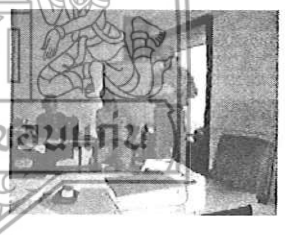

4. องค์ประกอบด้านบัณฑิตศึกษา

โดยพิจารณาจากจำนวนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำนวนหลักสูตรที่เปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษา และเงินทุนที่สนับสนุนการทำวิจัยของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา จากการสังเกตเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยวิจัยในต่างประเทศจะพบว่าจำนวนหลักสูตรใน

ระดับบัณฑิตศึกษา จะมีจำนวนมากกว่าหลักสูตรในระดับปริญญาตรี แต่จำนวนนักศึกษาอาจมีจำนวนที่น้อยกว่า เพราะเป็นสัดส่วนของการรับเข้าศึกษาของแต่ละหลักสูตร

องค์ประกอบของมหาวิทยาลัยวิจัยอาจมีองค์ประกอบด้านอื่นๆ อีก หากเข้าไปค้นเว็บไซต์เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้จะพบว่ามีหน่วยงานทำหน้าที่จัดลำดับมหาวิทยาลัยระดับโลก (World University Ranking) ในเว็บไซต์ดังกล่าวอาจจะพบองค์ประกอบอื่นๆ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ประเมินและจัดอันดับของมหาวิทยาลัย และชี้ถึงความเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยเพิ่มเติมอีก

ได้กล่าวถึงการเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลกไว้มาก ซึ่งการเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลกนั้นมีความสัมพันธ์กับปัจจัยหลายอย่าง เมื่อลองเชื่อมโยงจะพบความสัมพันธ์ที่จะบ่งบอกทิศทางของการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย และความสำคัญของห้องสมุดต่อการเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลกได้ สำหรับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ขอยกตัวอย่างมหาวิทยาลัยชิคาโก (Chicago University) ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. เน้นการวิจัยที่เป็นเยี่ยม (Excellence University) ต้องเป็นมหาวิทยาลัยที่เก่งในการผลิตองค์ความรู้ใหม่ๆ

2. มีอาจารย์ นักวิชาการที่เก่ง (Top Quality Professors) ได้แก่ อาจารย์และนักวิชาการที่เป็นเลิศ สามารถสร้างบัณฑิตที่เก่ง ร่วมกันผลิตองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมได้

3. มีเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ได้อย่างอิสระ เป็นประโยชน์ที่แท้จริงต่อสังคม อาจารย์มีอิสระในการศึกษาวิจัย และเผยแพร่ผลงาน

4. มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการทำงานวิจัยที่มีคุณภาพ (Adequate facilites for academic works) เช่น ห้องสมุด และห้องปฏิบัติการ ซึ่งทั้งสองส่วนนี้เป็นส่วนที่ช่วยเอื้อต่อการทำงานวิจัยได้อย่างมาก ดังนั้นจึงต้องเป็นส่วนที่มีคุณภาพอย่างยิ่ง

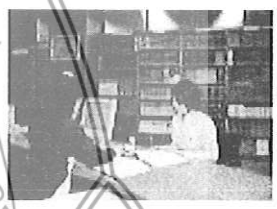

จากปัจจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่า **"ห้องสมุด"** เป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยไม่ได้ละเลย เป็นส่วนที่อยู่คู่กับการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมาตั้งแต่อดีต ดังนั้นบทบาทภารกิจของห้องสมุดจึงต้องช่วยอำนวยความสะดวกต่อการทำวิจัยของอาจารย์ให้มากที่สุด รวมถึงการทำวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้วย เพื่อสร้างผลลัพธ์ที่จะนำมาซึ่งชื่อเสียงของสถาบันต่อไป

คราวนี้คงต้องมาพูดถึง *"บทบาทของห้องสมุดในการสนับสนุนมหาวิทยาลัยวิจัย"* กัน ก่อนที่จะกล่าวในรายละเอียด ขอนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุดซึ่งผมอ่านพบในหนังสือเล่มหนึ่งที่กล่าวว่า "ปัจจุบันนี้งานบางอย่างของห้องสมุดเริ่มลดความสำคัญลง" เห็นได้ชัดจากการให้บริการยืม-คืน ซึ่งปัจจุบันหลายห้องสมุดได้นำเครื่องยืม-คืนอัตโนมัติ (Self Check) มาให้บริการ

สำหรับห้องสมุดมหาวิทยาลัยในต่างประเทศจะเห็นว่าตั้งเครื่องนี้ให้บริการถึง 4-5 เครื่องเลยทีเดียว และลดจำนวนผู้ให้บริการลง แนวโน้มในอนาคตผู้ใช้บริการจะช่วยเหลือตนเองมากยิ่งขึ้นแล้ว ในอนาคตงานบางงานของห้องสมุดอาจจะหายไป เช่น Serial Collection หรือ Reference Collection ซึ่งจะปรากฏในรูปแบบของดิจิทัลหรืออิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Basic Reference นั้นจะปรากฏบนอินเทอร์เน็ตและให้เข้าใช้ฟรี หน้าที่ของบรรณารักษ์คือทำการรวบรวมและเชื่อมโยง ซึ่งไม่ทราบว่าหลายคนจะเห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าวหรือไม่ บางงานอาจจะอยากคงไว้ แต่ผมก็ไม่แน่ใจว่าจะสามารถคงไว้ได้หรือไม่โดยเฉพาะในยุคของเทคโนโลยีนี้

ข้อมูลที่นำมาเสนอนั้นอาจจะเป็นจริงหรือไม่ ก็คงต้องดูกันต่อไป แต่คงสามารถใช้มองภาพอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตของการดำเนินงานห้องสมุดได้ บทบาทของห้องสมุดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้นยังคงตอบสนองภารกิจหลักใน **2** ด้าน คือ ***ภารกิจด้านการผลิตบัณฑิต หรือด้านการเรียนการสอน และภารกิจด้านการวิจัย***

สำหรับบทบาทของสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยขอนแก่นในภารกิจแรกยังทำอยู่ และบทบาทในภารกิจที่สองนั้นเราก็ทำในมุมมองของผม ผมเห็นว่าห้องสมุดยังทำเฉพาะบางขั้นตอน ไม่ทำทุกขั้นตอนของการวิจัย เราต้องศึกษาขั้นตอนของการวิจัยแล้วลองดูว่าห้องสมุดจะสอดแทรกให้การสนับสนุนในการทำวิจัยได้อย่างไร จากขั้นตอนที่ห้องสมุดทำอยู่ เช่น จากการรวบรวม Collection วิจัย วิทยานิพนธ์นั้นเราก็ทำ และนำมาแปลงเป็นดิจิทัล ตอนนี้เราก็ทำอยู่แล้ว แต่ควรเน้นและควรทำให้มากขึ้น หากถามว่าการสนับสนุนการวิจัยในมหาวิทยาลัยวิจัย การมี Collection งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ในรูปอิเล็กทรอนิกส์เพียงพอหรือยัง ผมว่ายังไม่พอ ห้องสมุดต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยให้มากขึ้น

การมีส่วนร่วมให้มากขึ้นจะทำอย่างไร ผมคิดว่าห้องสมุดควรจะเพิ่มบทบาทใน 3 ด้านดังต่อไปนี้ ได้แก่ *การมีบทบาทต่อการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา การมีบทบาทต่อการสนับสนุนการทำวิจัยให้มากขึ้น และบทบาทต่อการเผยแพร่ผลงานวิจัย* เพื่อให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้มีส่วนในการทำงานวิจัยร่วมกับอาจารย์มากยิ่งขึ้น เดิมนั้นห้องสมุดเน้นการดำเนินงานเพื่อตอบสนองการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี ปัจจุบันคงต้องทำให้ดีเช่นเดิม แต่ต้องให้ความสำคัญในส่วนของการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาให้มากกว่าเดิม ทำอย่างไรนั้นผมเองมีคำตอบอยู่แล้ว แต่อาจจะไม่ใช่ คำตอบของทุกคน หลายๆ คนมีคำตอบว่าจะต้องทำอย่างไร จึงจะสนับสนุนให้ภารกิจด้านการวิจัยของห้องสมุดมากขึ้น คำตอบของเราอาจจะตรงกันหรือแตกต่างกัน สำหรับวันนี้ผมคงยังไม่ได้ให้คำตอบ แต่จะฝากประเด็นไว้ให้ท่านที่ร่วมฟังบรรยายในวันนี้พิจารณา และอาจจะได้มีการแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็นกันในโอกาสต่อไป ประเด็นที่ผมอยากจะฝากให้พิจารณาในบทบาทห้องสมุดต่อภารกิจด้านการวิจัยว่า ห้องสมุดจะสามารถสนับสนุนหรือมีบทบาทในเรื่องเหล่านี้ได้อย่างไร จึงขอฝากประเด็นในรูปของคำถามไว้ดังนี้

ในด้านการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีประเด็นคำถามคือ

❑ ทำอย่างไรห้องสมุดจะช่วยให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสำเร็จการศึกษาได้เร็วขึ้น หากทำได้จะช่วยให้นักศึกษาซาบซึ้งและขอบคุณห้องสมุดที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน การวิจัย ส่งผลให้จบการศึกษาเร็วขึ้น ในอนาคตเมื่อถึงวันรับปริญญาบัตร อาจจะเห็นภาพบัณฑิตมาถ่ายรูปที่ห้องสมุดกันมากขึ้น เพื่อเป็นการขอบคุณห้องสมุด

❑ ทำอย่างไรห้องสมุดจะช่วยให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทำงานวิจัยที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งผมเห็นว่าห้องสมุดหรือบรรณารักษ์ทำได้แน่นอน เมื่อมองย้อนไปดูขั้นตอนของการทำวิจัย จะพบว่าห้องสมุดสามารถช่วยเหลือนักศึกษาในการทำวิจัยได้ในหลายขั้นตอน เช่น การแนะนำแหล่งข้อมูลที่ต้องใช้ในการทบทวนวรรณกรรม การสืบค้นข้อมูล การเขียนบรรณานุกรมที่ถูกต้อง เป็นต้น

ในด้านการมีบทบาทต่อการสนับสนุนการวิจัยให้มากขึ้นนั้น ผมฝากประเด็นคำถามว่า

❑ ทำอย่างไรห้องสมุดจะช่วยให้อาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาได้รับรู้แหล่งทุนจากภายนอกได้มากขึ้น เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณ อาจจะมีส่วนในการชี้แหล่งให้ทุน ระยะเวลาเปิดรับทุน การช่วยแนะนำการเขียนเค้าโครงการวิจัย (Proposal) ให้ถูกต้องตามรูปแบบที่แหล่งทุนกำหนด เป็นต้น

❑ ทำอย่างไรห้องสมุดจะช่วยให้อาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษามีงานวิจัยที่มีคุณภาพสูงขึ้น ส่วนนี้อาจจะต้องศึกษาขั้นตอน กระบวนการของการทำวิจัย จะพบว่าห้องสมุดสามารถช่วยเหลืออาจารย์ในการทำวิจัยได้หลายขั้นตอน เช่นเดียวกับการทำวิจัยของนักศึกษา เช่น การช่วยในการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งส่วนนี้บรรณารักษ์มีความชำนาญอย่างยิ่งในเทคนิคการสืบค้นข้อมูล บรรณารักษ์อาจเป็นส่วนหนึ่งของทีมวิจัย หรือเป็นบริการพิเศษที่สามารถหารายได้เข้าห้องสมุดได้ เพราะงานวิจัยส่วนใหญ่มีทุนที่สนับสนุนขั้นตอนนี้ ซึ่งจะทำให้อาจารย์ประหยัดเวลา และทำงานได้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยเฉพาะงานวิจัยที่มีระยะเวลาจำกัด

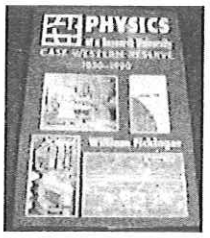

ในด้านการมีบทบาทต่อการเผยแพร่ผลงานวิจัย ประเด็นคำถามที่ผมอยากจะฝากให้พิจารณาว่าห้องสมุดสามารถเข้าไปมีบทบาทอย่างไรได้บ้าง เช่น

❑ ทำอย่างไรห้องสมุดจะช่วยทำให้บทความวิจัยของอาจารย์ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการได้มากขึ้น ผมว่าบรรณารักษ์สามารถรวบรวมแหล่งวารสารที่รับเผยแพร่บทความ พร้อมเกณฑ์การเผยแพร่ในแต่ละสาขาไว้ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเผยแพร่งานวิจัยของอาจารย์ นอกจากนี้บรรณารักษ์ยังมีความชำนาญในการตรวจสอบและแก้ไขรูปแบบ (Format) ของรายงานวิจัย สามารถให้คำแนะนำอาจารย์ให้จัดทำรายงานวิจัยได้ถูกต้องตามเกณฑ์ของวารสารที่แต่ละสาขากำหนด ซึ่งจะช่วยทำให้บทความนั้นได้รับการพิจารณาเผยแพร่ได้รวดเร็วขึ้น

ในด้านการมีบทบาทต่ออาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา การเป็นอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษานั้น อาจารย์ต้องมีตำแหน่งทางวิชาการ หากบรรณารักษ์สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับอาจารย์ในแต่ละคณะ ห้องสมุดจะสามารถเพิ่มคุณค่าของการให้บริการได้ ประเด็นคำถามที่อยากจะฝากคือ

❑ ทำอย่างไรห้องสมุดจะช่วยให้อาจารย์มีตำแหน่งทางวิชาการที่สูงขึ้น สถาบันอุดมศึกษาต่างต้องการให้อาจารย์มีตำแหน่งทางวิชาการมากขึ้นและในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น ห้องสมุดจะทำอย่างไรที่ช่วยสนับสนุนให้อาจารย์ทำผลงานวิชาการที่สูงขึ้นได้โดยสะดวก

ประเด็นคำถามเหล่านี้คงต้องฝากให้ท่านทั้งหลายพิจารณา แต่ที่สำคัญคือห้องสมุดต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรให้สามารถดำเนินงานตามบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรต้องมองว่าตนเองอยากจะเชี่ยวชาญด้านใด และมุ่งสู่ความเชี่ยวชาญ ชำนาญในด้านนั้นๆ มีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะพัฒนาขีดความสามารถของตนเองให้รองรับภารกิจที่ปรับเปลี่ยนไป และสามารถให้ความช่วยเหลืออาจารย์และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาในด้านการเรียนการสอน การทำวิจัยได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้บรรณารักษ์ต้องสนใจเรื่องการวิจัย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยโดยเฉพาะขั้นตอนการทำวิจัย (Research Cycle) ประเภทต่างๆ ให้ดี เพื่อที่จะทราบว่าห้องสมุดจะสอดแทรกและสนับสนุนวิชาการได้ในขั้นตอนใด จะทำได้มากน้อยเพียงใด หากพวกเราทำได้ สถานภาพของบรรณารักษ์และห้องสมุดจะโดดเด่น และเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่นำมหาวิทยาลัยก้าวสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย